

til at hidføre Forstaaelse mellem Tingene. Jeg tør haabe, at denne Villighed ogsaa fremdeles er til Stede, skønt det forekommer mig, at der fra en Ministers Side ved en offentlig Vejlighed, og som det maa antages paa Regeringens Vegne, er faldet Udtalelser, der kunde tyde paa, at denne Virksomhed som Hjælper — jeg kunde maaste sige som Fødsels-hjælper — synes mindre tiltrækkende for Regeringen i Nar end i Fjor. Smidlertid, det vilde være Uret ikke paa Forhaand at gaa ud fra, at Regeringen virkelig er bejlelet af god Vilje. Det staar da til at haabe, at den ogsaa maa vise sig at være i Besiddelse af den lykkelige Haand, uden hvilken selv den bedste Vilje let bliver resultatløs. Jeg tror, at der virkelig er hos de forskellige Partier, ligesom ogsaa hos Befolkningen i det hele, et stærkt Ønske om, at der maa kunne finde et oprigtigt og frugtbringende Samarbejde Sted mellem de forskellige Anstuelser. Og jeg tror ikke, man kan være blind for, at denne Mulighed maa siges at være bragt nærmere ved de Valg, der fandt Sted i Foraaret. Det er et Gode — og ingen klarsynet Mand kan betragte det som andet — at ikke et enkelt af de store politiske Partier nu er henvist til fuldstændig Afmagt; thi derved fristes let den stærke til Overmod og Hensynsløshed, og hos den svage opsamlles der en tilsvarende Sum af Bitterhed, som aldrig kan være til det gode. Det derimod, at man er nødsaget til gensidig at tage Hensyn til hinanden, beforder i høj Grad den Fordragelighed, jeg tør maaste sige, den behagelige Umgængelighed, som er en Ynde ogsaa i det politiske Liv. Og at der virkelig er kommet noget af dette ind i Sindene under det halve Aars Vaabenhvile, som er hengaaet siden Valget, synes der mig ingen Tvivl om. Naar vi da nu mødes her paa den gamle Valplads, tror jeg, det er med oprigtigt Ønske fra alle Sider om, at naa til et virkelig forstaaende Samarbejde. Hvor snare og hvor store Frugter denne Stemning vil kunne bære, er det vanskeligt at forudsige noget om. Jeg maa i saa Henseende gentage, hvad ogsaa andre ærede Talere have henpeget paa, at nogle af de vigtigste og største Spørgsmaal for Tiden ligge til Overvejelse i Kommissioner, og man i alt Fald foreløbig maa vente paa, hvad der kommer ud af disse Kommissioners Arbejde.

Men hvis jeg saaledes tør tro — og jeg vilde nødig andet end kunne hengive mig til denne Tro — at der virkelig er Betingelser til Stede for et bedre Samarbejde mellem de forskellige politiske Anstuelser, end der har været gennem mange Aar, saa tør jeg ogsaa tro, at den Tid ikke kan være

fjern, da det vil være muligt med nogen Nytte at optage en Forhandling om den Reform, der staar i første Række blandt de mest paatrængende af alle, nemlig den atter at skabe et Retsgrundlag for vort Statsliv. Det saafaldte Forlig havde efter min Opfattelse sine Mangler eller Fejl mindre i det, der blev gjort, end i det, der ikke blev gjort. I 1885 var Forfatningen bleven suspenderet, men der var ikke blevet sat nogen anden, nogen ny Forfatning i Stedet. Faktisk var Tilstanden den, at vi bleve regerede efter et Sæt af Regler, som i den Grad havde Midlertidighedens og Nødhjælpens Karakter, at det ikke var muligt endogaa blot at formulere dem som Retsregler. Den Omstændighed, at den gamle, den paa Papiret endnu bestaaende Forfatning faktisk var ophævet, men at der intet andet var sat i Stedet, bevirkede, at vi i disse Aar i Virkeligheden slet ingen Forfatning havde, for saa vidt man da ved Forfatning vil forstaa en fast, almindelig anerkendt Retsorden. Det var klart nok, det maatte jo være klart for enhver, at en saadan Tilstand ikke kunde være andet end midlertidig. Selv om denne Midlertidighed varede adskillige Aar, maatte den en Gang høre op, og naar vi da skulde ud af denne Tilstand, naar vi skulde kunne gøre en Ende paa denne oprivende Strid, saa var een Ting uafviselig nødvendig, og det var, at der blev genindsat, at der atter blev fastslaaet en forfatningsmæssig Retsorden. Men det var netop paa dette Punkt, at Forliget brast. Man gjorde intet saadant, man bragte ingen Forfatning til Veje; man mente derimod at kunne enes saaledes, at hver blev ved sit, at hver beholdt sit Standpunkt, idet man saa foresatte sig, at fremtidig vilde man overhovedet lade være at strides; man vilde være som Brødre, for hvem alt skulde være fælles, mellem hvem der ikke burde være Tale om mit og dit. Denne saare skønne, men for det skrøbelige verdslige Liv kun altfor skønne Tankegang har været skæbnsvanger for Forligets Betydning. Jeg tror, at man fra begge de to Sider, som sluttede denne Overenskomst, nu maa være kommen til Klarhed over, at ingen af dem har haft hverken Gavn eller Glæde af at være gaaet uden om netop dette eneste Punkt, som skulde have været løst. Jeg har her et Eksempel af et meget anset fransk Blad, — det findes i vort Læseværelse — hvori der staar en Leder om den nyaabnede danske Rigsdag. Naar Udlændinge skriver om danske Forhold, indløber der, som vi alle vide, meget ofte pudsig Misforstaaelser, som vi mere os over, men for de store afgørende Sætnier har den, der staar sjænt, ofte nok